
THE DAY
THE DAM
BROKE

BUNGAD 10

Ang Araw na Bumigay ang Dam

Walang nakakaalam kung anong araw ito mangyayari.

Ito ang unang katotohanan.

Maaari tayong magplano.

Maaari tayong humula.

Maaari tayong bumuo ng mga sistema, estratehiya, proteksyon, at reserba.

Maaari nating kumbinsihin ang ating sarili na ang karanasan ay isang anyo ng imyunidad.

Ngunit laging dumarating ang araw na may bumibigay.

Kung minsan, isang tao.

Kung minsan, isang ilusyon.

Kung minsan, isang proyekto.

Kung minsan, ang katawan.

Kung minsan, isang relasyon.

Kung minsan, isang katiyakang inakala nating hindi matitinag.

Ang nagpapaiba nang husto sa araw na iyon ay ang katotohanang, halos palagi, nakikilala lamang natin ito pagkatapos.

Kapag nangyari ito, para itong isang pangyayari.

Kalauna'y nauunawaan nating isang hangganan pala ito.

Nagkaroon din ako ng aking araw.

Higit sa isa, marahil.

Sapagkat bukas-palad ang buhay sa pamimigay ng mga lamat.

Hindi nito itinatanong ang edad mo.

Hindi nito itinatanong ang papel mo.

Hindi nito itinatanong ang laman ng account mo sa bangko.

Hindi nito itinatanong ang résumé mo.

Kumakatok lamang ito.

Naaalala ko ang isang tiyak na pakiramdam.

Hindi ang sakit.

Hindi ang takot.

Ang pagkagulat.

Ang pagkagulat na matuklasan kung gaano kabilis magbago ang tanawin ng isang buhay.

Isang araw, tila matatag ang lahat.

Kinabukasan, nagiging alaala na lamang ang katatagan.

At natatagpuan mo ang iyong sarili na pinagmamasdan ang mga guho ng isang bagay na itinuring mong permanente.

Sa sandaling iyon mo natutuklasan ang isa sa malalaking ilusyon ng pag-iral.

Iniisip natin na nagdurusa tayo dahil sa nawala.

Kadalasan, nagdurusa tayo dahil sa inakala nating walang hanggan.

Ang pagkawala ay sumisira ng isang pangyayari.

Ang pagkadismaya ay sumisira ng isang paniniwala.

At malalim ang ugat ng mga paniniwala.

Kapag talagang nasira ang isang bagay, ang unang udyok ay ayusin ito.

Likas iyon sa tao.

Agad tayong naghahanap ng solusyon.

Ng paliwanag.

Ng lunas.

Ng masisisi.

Kahit ano pa, huwag lang tanggapin na may mga bagay na hindi na maitatayong muli sa dati nilang anyo.

Hinarap ko rin ang labanang iyon.

Gaya ng lahat.

Ang labanan kontra sa malinaw na katotohanan.

Sapagkat malupit ang malinaw na katotohanan.

Hindi ito nakikipagtawaran.

Hindi ito umaaliw.

Umiiral ito.

At iyon lang.

May mga sandaling hindi ka binibigyan ng buhay ng panahon upang maghanda.

Itinutulak ka nito sa pagbabagong-anyo.

Gustuhin mo man o hindi.

Doon mo matutuklasan kung sino ka.

Hindi kapag gumagana ang lahat.

Kapag huminto sa paggana ang isang bagay.

Hindi kapag tumatanggap ka.

Kapag nawawalan ka.

Hindi kapag nagtatayo ka.

Kapag pinanonood mong gumuho ang isang bahagi ng iyong itinayo.

Inaakala ng marami na isang magiting na katangian ang katatagan.

Iba ang tingin ko rito, noon pa man.

Ang katatagan ay hindi lakas.

Ito ay pakikibagay.

Sinasabi ng lakas:

“Lalaban ako.”

Sinasabi ng katatagan:

“Babaguhin ko ang aking sarili.”

At napakalaki ng pagkakaiba.

Sapagkat may mga bagyong hindi kayang talunin.

Matatawid lamang ang mga ito.

Sa takbo ng aking buhay, nakakilala ako ng mga taong mas marami pang nawala kaysa sa akin.

Mga taong nakakita sa pagguho ng buong mga mundo.

Mga pamilya.

Kalusugan.

Mga kasiguruhan.

Mga mahal sa buhay.

Sa panonood sa kanila, natutunan ko ang isang pundamental na aral.

Hindi kinakailangang wasakin ng sakit ang isang tao.

Kadalasan, winawasak nito ang larawang taglay ng taong iyon tungkol sa kanyang sarili.

At ibang-iba ang pagkawasak na iyon.

Kapag dumating ang sakit, pinipilit tayo nitong humarap nang walang maskara.

Walang titulo.

Walang mga papel.

Walang proteksyon.

Tayo lamang.

At ang natitira.

Sa simula, nakatatakot ang ganitong pagkakalantad.

Pagkatapos, nagiging isang anyo ito ng katotohanan.

Sapagkat sa wakas ay humihinto na tayo sa pag-arte.

Naaalala ko ang isang yugto ng aking buhay na ang lahat ng itinuring kong mahalaga ay tila sabay-sabay na umuuga.

Hindi iyon iisang krisis.

Iyon ay isang pagsasalubong.

Na para bang nagpasya ang tadhana na iharap ang lahat ng tanong sa iisang sandali.

Mahirap na panahon iyon.

Ngunit ngayon, hindi ko iyon buburahin.

Sa isang simpleng dahilan.

Ipinakita nito sa akin kung ano ang totoo.

Kapag nasunog ang isang bahay, hindi lamang ang nawasak ang nawawala sa iyo.

Natutuklasan mo rin kung ano ang nakatatagal sa apoy.

Ito ang silbi ng mga krisis.

Inihihiwalay nila ang mahalaga sa di-kailangan.

Sa halos malupit na katumpakan.

Nagiging hindi mahalaga ang mga taong tila sentro dati.

Nagiging kailangang-kailangan ang mga taong tila nasa gilid lamang.

Biglang nawawalan ng kahulugan ang mga ambisyong tila napakalaki.

Nagkakaroon ng napakalaking halaga ang maliliit na bagay.

Isang yakap.

Isang tawag sa telepono.

Isang presensya.

Isang taos-pusong salita.

Muling inaayos ng buhay ang mga priyoridad nang hindi humihingi ng ating pahintulot.

At marahil, tama lang na ganoon.

Sapagkat ang malaking bahagi ng tunay nating natututunan ay isinisilang mula sa mga lamat na iyon.

Hindi mula sa pagpapatuloy.

Mula sa pagkaputol.

Sa paglingon, napagtatanto kong ang araw na bumigay ang lahat ay hindi rin ang araw na natapos ang lahat.

Ito'y ang araw na nagsimula ang ibang bagay.

Ngunit hindi ko agad naunawaan ang katotohanang ito.

Naunawaan ko ito kalaunan.

Matagal na panahon pagkaraan.

Nang ang mga guho ay nagsimula nang maging mga pundasyon.

Nang ang mga sugat ay nagsimula nang maging mga peklat.

Nang ang takot ay nagbigay-daan na sa pag-unawa.

May isang tanong na inilalatag ng panahon sa bawat tao.

Sa malao't madali.

Hindi ito tungkol sa tagumpay.

Hindi ito tungkol sa pera.

Hindi ito tungkol sa prestihiyo.

Di-hamak na mas simple ang tanong.

“Ano ang ginagawa mo kapag may nasira?”

May humihinto.

May nagtatago.

May naninisi sa mundo.

May natututo.

Sinikap kong matuto.

Hindi laging mahusay.

Hindi laging mabilis.

Ngunit sapat upang maunawaan ang isang bagay.

Ang pagkasira ay hindi ang wakas ng kuwento.

Ito ang wakas ng naunang ilusyon.

At napakalaki ng pagkakaiba ng dalawa.

Sapagkat sa bawat pagkakataong may nasisira, may nabubunyag din.

Ang pagkatao.

Ang mga ugnayan.

Ang katotohanan.

Ang mahalaga.

At kapag sa wakas ay humupa na ang alikabok, kapag huminto na ang ingay sa pagpuno sa hangin, kapag nawala na sa sakit ang pinakamabangis nitong tinig, isang tahimik na tanong ang natitira.

Hindi:

“Bakit ito nangyari?”

Kundi:

“Sino ang naging ako pagkatapos?”

Mula sa tanong na iyon isinisilang ang susunod na kabanata.

Sapagkat ang araw na bumigay ang lahat ay hindi lang sumira ng isang bagay.

Pinilit nito akong tuklasin kung ano ang mananatiling nakatayo.